

BOOKA.

Knjiga **124**

LISA TADEO
TRI ŽENE

Naslov originala
LISA TADDEO

THREE WOMEN

Copyright © 2019 by Lisa Taddeo
© za srpsko izdanje, BOOKA
All rights reserved.

ZA IZDAVAČA
Ivan Bevc
Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Kapetan Mišina 8

office@booka.in

www.booka.in

PREVOD S ENGLESKOG
Eli Gilić

LEKTURA
Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA
Jelena Petrović

PRELOM
Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA
Monika Lang

ŠTAMPA
DMD Štamparija

Beograd, 2020.

Tiraž 2000

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

TRI ŽENE
LISA TADEO

Foksu

Kad spolja gledaš kroz otvoren prozor, nikad ne možeš da vidiš onoliko kao kad gledaš kroz zatvoren prozor. Nema ničeg dubljeg, tajanstvenijeg, bremenitijeg, suptilnijeg niti bilo čega što omamljuje više od prozora osvetljenog samo jednom svećom. Ono što možeš da vidiš napolju na sunčevoj svetlosti uvek je manje zanimljivo od onoga što se dešava iza prozorskog okna. U tom crnom ili blistavom kvadratu život živi, život snuje, život pati.

– ŠARL BODLER

Autorkina beleška

Ova knjiga nije beletristika. Tokom osam godina, hiljadu sati sam razgovarala sa ženama iz ove knjige – uživo, preko telefona, SMS-ovima i mejlovima. U dva slučaja sam se preselila u gradove u kojima su one živele, i živela isto kao meštani kako bih bolje razumela njihove svakodnevne živote. Za događaje koji su se odigrali u prošlosti ili u trenucima kad nisam bila prisutna, oslanjala sam se na njihova sećanja, njihove dnevnike i njihovu komunikaciju s drugima. Razgovarala sam s članovima njihovih porodica i prijateljima i pratila ih na društvenim mrežama. Ali uglavnom sam se držala priča te tri žene.

Koristila sam sudske spise, lokalne novinske članke i razgovarala s novinarima, sudijama, advokatima, istražiteljima, njihovim kolegama i poznanicima da bih dobila potvrdu događaja i vremenskih perioda. Gotovo svi citati potiču iz pravnih dokumenata, imejlova, pisama, prepisa i razgovora sa ženama i drugim pojedincima iz knjige. Važan izuzetak je jedan slučaj gde SMS-ovi, pisma u fizičkom obliku i nekoliko imejlova nisu bili dostupni. U tom slučaju je objavljeni sadržaj zasnovan na odbačenim iskazima dotične žene.

Odlučila sam se za ove tri žene zbog toga što druge mogu da se sažive s njihovim pričama, njihovom žestinom, kao i zbog toga koliko ih ti događaji, ako su se i desili u prošlosti, i dalje tište. Bila sam ograničena na razgovore sa ženama koje su bile otvorene prema tome da mi bez ustezanja ispričaju svoju priču znajući da će biti objavljena. Na polovini mog istraživanja, nekoliko njih je zaključilo da se previše plaši razotkrivanja. Ali najviše sam se oslanjala na svoju procenu koliko su te žene sposobne za iskrenost prema sebi i koliko su spremne da ispričaju priče na način koji ogoljuje njihove želje. Ostali nemaju nametljiv glas u ovom rukopisu zato što priče pripadaju tim ženama. Međutim, odlučila sam da zaštitim one čiji glasovi nisu zastupljeni, te sam promenila gotovo sva imena, gradove i pojedinosti koje ih mogu identifikovati u dva slučaja koja nisu već bila poznata javnosti. U trećem svedočenju sam promenila imena pojedinaca koji nisu imali javnu ulogu ili su u to vreme bili maloletni.

Uverena sam da ove priče otkrivaju suštinske istine o ženama i želji. Međutim, ove tri žene diriguju svojim pričama. Postoji mnogo strana svake priče, ali ovo su njihove.

Prolog

Kad je moja majka bila mlada, jedan čovek ju je pratio svakog jutra dok je išla na posao i masturbirao nekoliko koraka iza nje.

Majka je imala samo pet razreda osnovne škole i miraz sastavljen od lanenih kuhinjskih krpa osrednjeg kvaliteta, ali bila je lepotica. To je i dalje prvo što mi padne na pamet kad hoću da je opišem. Kosa joj je bila boje čokolade iz tirolskih Alpa, i uvek ju je nosila na isti način – kratke kovrdže podignute u visoku punđu. Nije bila maslinaste puti kao njena porodica, već je imala sopstvenu nijansu, blago ružičastu primesu jeftinog zlata. Oči su joj bile zajedljive, zavodničke, smeđe.

Radila je na tezgi s voćem i povrćem u centru Bolonje, u Ulici San Feliče, dugačkom bulevaru u modnoj četvrti. Tu je bilo mnogo obučarskih radnji, zlatara, parfimerija, trafika i butika za žene koje ne moraju da rade. Majka je prolazila pored tih prodavnica na putu do posla. Gledala je dobre kožne čizme i lakirane ogrlice u izlozima.

Ali pre nego što bi ušla u tu trgovačku četvrt, čekala ju je mirna šetnja od njenog stana, niz prolaze i uličice bez vozila,

pored bravara i mesara koji je klao koze, kroz usamljene haustore zasićene smradom mokraće i mračnim vonjem ustajale vode što se skuplja u kamenu. Taj čovek ju je pratio kroz te uličice.

Gde ju je prvi put video? Nagađam da je to bilo za tezgom. Ta lepa žena okružena rogom izobilja svežih proizvoda – debeljuškaste smokve, brda kestena, osunčane breskve, upadljive bele glave komorača, zeleni karfioli, paradajz na vreži, još prašnjav od zemlje, piramide tamnoljubičastog patlidžana, male ali veličanstvene jagode, svetlucave trešnje, grozdovi, japanske jabuke – kao i nasumični izbor semenki i hlebova, *taralli*, *friselle*, bageti, nekoliko bakarnih kotlova, table čokolade za kuvanje.

Imao je šezdesetak godina i veliki nos, bio proćelav, s tammnom bradom prošaranom sedim na upalim obrazima. Nosio je kačket poput dečaka koji raznose novine kao što čine svi stariji muškarci koji sa štapom šetaju ulicama i obavljaju dnevne *camminata*.

Mora da ju je jednog dana pratio do kuće, jer je tog vedrog majskog jutra majka kroz teška vrata zgrade izašla iz tame na iznenadnu svetlost – u Italiji gotovo sve stambene zgrade imaju mračne hodnike, sijalice su prigušene i priključene na tajmer kako bi se smanjili troškovi, a debeli, hladni kameni zidovi ne propuštaju sunce – i ugledala nepoznatog starca kako je čeka.

Osmehnuo joj se i uzvratila mu je. Tad je produžila peške na posao, noseći jeftinu tašnu i u suknji do listova. Noge su joj, čak i kad je ostarila, bile neverovatno ženstvene. Mogu da zamislim kako tom čoveku ulazim u glavu, gledam majčine noge i pratim ih. Pošto vekovima žive pod muškim pogledima, heteroseksualne žene često gledaju druge žene muškim očima.

Više četvrti je osećala njegovo prisustvo iza sebe, pored prodavca maslina potom pored prodavnice porta i šerija. Ali nije je samo pratio. Kad se okrenula na jednom uglu, krajičkom oka je primetila pokret. Kamene ulice bile su nage u to doba, u zubobolju zore, a ona je videla da je izvukao penis, dugačak, tanak i u erekciji, iz pantalona i brzo ga povlačio, gore-dole, dok ju je posmatrao toliko napregnuto da se činilo kao da sasvim drugi mozak upravlja onim što se dešava ispod pojasa.

Tad se uplašila, ali godinama kasnije je strah tog prvog jutra izbledeo u ironičnu razgaljenost. U mesecima što su sledili, pojavljivao se ispred njene zgrade nekoliko jutara nedeljno, a na kraju je počeo da je prati i od tezge do kuće. Na vrhuncu njihove veze, svršavao je iza nje dvaput dnevno.

Majka mi je umrla te ne mogu da je pitam zašto je to dozvoljavala, dan za danom. Umesto toga sam pitala starijeg brata zašto nije uradila nešto, zašto nije rekla nekome.

Bila je to Italija šezdesetih godina dvadesetog veka. Policajci bi rekli: *Ma lascialo perdere, e un povero vecchio. E una meraviglia che ha il cazzo duro e sua erà.*

Manite se toga, on je siroti starac. Čudo što je uopšte uspeo da mu se digne u tim godinama.

Majka je dozvolila da taj muškarac masturbira gledajući njeno telo, njeno lice, dok je išla na posao i vraćala se s posla. Ona nije bila od onih žena koje bi uživale u tome. Ali ne mogu to zasigurno da znam. Majka nikad nije govorila o tome šta želi. O tome šta je uzbuđuje ili odbija. Ponekad je izgledalo kao da ona nema nikakve želje. Da je njena seksualnost samo staza u šumi, neobeležena, napravljena čizmama koje su izgazile visoku travu. A te čizme pripadale su mom ocu.

Moj otac je voleo žene na način koji su nekad smatrali šarmantnim. Bio je doktor, a žene koje su mu drage zvao

je šećeru, dok je onima koje mu nisu drage govorio *dušo*. A najviše od svega, voleo je svoju majku. Prema njoj je osećao takvu očiglednu privlačnost da mi je i dalje ponekad neprijatno kad se toga setim.

Iako nikad nisam imala priliku da razmišljam o očevoj želji, opčinjavalo me je nešto u vezi s njenom silinom, sa silinom muške želje uopšteno. Muškarci ne osećaju samo želju. Muškarci osećaju *potrebu*. Čovek koji je svakog dana pratio svoju majku na posao i s posla osećao je *potrebu* da to radi. Predsednici se odriču slave zbog pušenja. Muškarac može da stavi na kocku sve što je gradio čitavog života zarad jednog trenutka. Nikad nisam potpuno prihvatila teoriju da moćni muškarci imaju toliko prenaduvanu sujetu da ne mogu ni da zamisle kako će ih uhvatiti: draže mi je da mislim kako je želja toliko jaka da se u tom trenutku sve ostalo – porodica, dom, karijera – topi u majušnu kap hladniju i ređu od sperme. U ništavilo.

Kad sam počela da pišem ovu knjigu, knjigu o ljudskoj želji, mislila sam da će me privući muške priče. Muške žudnje. Carstva koja su padala zbog jedne devojke što kleči. Stoga sam počela da razgovaram s muškarcima: filozofom iz Los Anđelesa, nastavnikom iz Nju Džersija, političarom iz Vašingtona. Njihove priče su me zaista privukle onako kako te uvek privlači isto predjelo iz kineskog restorana.

Filozofova priča, koja je počela kao storija o privlačnom muškarcu čija je ne tako privlačna žena odbijala da spava s njim, sa svim neizbežnim sitničavim jadima strasti i ljubavi što blede, pretvorila se u pripovest o čoveku koji je želeo da kresne tetoviranu maserku kod koje je odlazio zbog bolova u leđima. Rekla je kako želi da zajedno pobegnemo u Big Sur, poslao mi je SMS jednog vedrog jutra. Sledeći put sam sedela naspram njega u kafeteriji dok je opisivao maserkine

kukove. Njegova strast nije izgledala dostojanstveno posle onoga što je izgubio u braku; umesto toga, delovala je mehanički.

Muške priče počele su da se stapaju u jednu. U nekim slučajevima bilo je dugog udvaranja; ponekad je udvaranje više izgledalo kao timarenje, ali priče su se mahom završavale u isprekidanim orgazmičkim grčevima. I otkrila sam da je gašenje muškog ventila završnim izlivima orgazma često bilo tek početak kod žena. Bilo je kompleksnosti, lepote pa čak i nasilja u tome kako su žene doživljavale isti događaj. Stoga, kao i još mnogo toga, ženski delovi jednog međučina izgledali su mi kao prava slika žudnje u Americi.

Naravno, ženska želja može biti jednako sirova kao muška. Kad je bila nametljiva, kad je težila kontroli, gubila sam zanimanje. Ali u pričama u kojima je želja bila nešto nad čime nije bilo vlasti, kad je predmet želje diktirao narativ, pronašla sam najviše veličanstvenosti, najviše patnje. Podsećalo je na vožnju bicikla unatraske, ta agonija i uzaludnost i konačno, stupanje u sasvim drugi svet.

Da bih pronašla ove priče, šest puta sam proputovala zemlju uzduž i popreko. Nisam imala čvrsto odredište. Najčešće bih sletela u neko mesto kao što je Medora, u Severnoj Dakoti. Naručila bih tost i kafu pa pročitala lokalne novine. Tako sam pronašla Megi. Mladu ženu koju su čak i devojke mlađe od nje nazivale *kurvom* i *debelom pičkom*. Tobaže je imala vezu sa svojim oženjenim nastavnikom u srednjoj školi. Ono što upada u oči u njenom svedočenju jeste odsustvo seksualnog odnosa. Kako je ispričala, on ju je oralno zadovoljavao i nije joj dozvoljavao da mu otkopča farmerke. Ali stavljao je žute samolepljive papiriće u njenu omiljenu

knjigu, *Sumrak sagu*. Pored pasusa o večnoj sponi dvoje ljubavnika kojima zvezde nisu naklonjene, opisivao je sličnosti s njihovim odnosom. Ono što je dirnulo tu devojkicu, ono zbog čega je bila ushićena, bio je broj poruka kao i njihova temeljnost. Bilo joj je teško da poveruje da je nastavnik kome se toliko divila pročitao celu knjigu, a kamoli odvojio vreme da napiše tako pronicljive primedbe, kao da priprema dodatnu nastavu o vampirskim ljubavnicima. Takođe je, sećala se, isprskao stranice svojim parfemom jer je znao koliko ona voli njegov miris. Dobijati takve poruke, doživeti takvu vezu i onda iznenadni prekid: lako sam mogla da zamislim prazninu koja je ostala.

Naletela sam na Meginu priču u trenutku kad su okolnosti postale još gore. Delovala mi je kao devojkica čiju seksualnost i seksualno iskustvo osporavaju na užasan način. Ispričaću priču iz njenog ugla; u međuvremenu je jedna verzija priče izneta pred porotu, koja ju je potpuno drugačije shvatila. Deo njenog narativa postavlja čitaocu veoma poznato pitanje o tome kad, zašto i ko veruje ženskim pričama – a kad, zašto i ko im ne veruje.

Kroz istoriju, muškarci su na izvestan način slamali srca žena. Oni vole ili delom vole žene dok im ne dosade, a onda se nedeljama i mesecima nečujno povlače da bi konačno uvukli rep nazad kroz vrata i osušili se. Nikad se više ne jave. Za to vreme, žene čekaju. Što više vole i što manje mogućnosti imaju, duže čekaju i nadaju se da će se on vratiti s polomljenim telefonom, sa slomljenim licem i reći: Izvini, živog su me zakopali i mislio sam samo o tebi i bojao se da ćeš pomisliti kako sam te napustio, a zapravo sam izgubio tvoj broj, ljudi koji su me živog zakopali su ga ukrali i tri godine

sam tragao po imenicima i napokon sam te pronašao. Nisam nestao, sve što sam osećao nije naprosto isparilo. To bi bilo okrutno, nemoralno, nemoguće. Udaj se za mene.

Megi je rekla da ju je tobožnji zločin njenog nastavnika uništio, ali ona je imala nešto što ostavljene žene retko imaju. Izvesnu moć, uslovljenu njenim godinama i zanimanjem njenog bivšeg ljubavnika. Megina moć bila je, kako je verovala, propisana zakonom. Međutim, na kraju, nije bilo tako.

Neke žene čekaju jer u protivnom postoji opasnost da će nestati. U tom trenutku, on je jedini koga misle da će ikada želeti. Nevolja može biti i ekonomska. Potrebno je mnogo da revolucije stignu do mesta u kojima ljudi dele više recepata iz *Kantri livinga* nego članaka o okončanju ženske potčinjenosti.

Lina, domaćica iz Indijane, koju godinama niko nije poljubio, čekala je da ostavi muža zato što nije imala novca da živi odvojeno od njega. Pravo na alimentaciju u Indijani nije bilo stvarnost koja joj je bila na raspolaganju. Zatim je čekala da drugi muškarac ostavi svoju ženu. A onda je čekala još malo.

Način na koji vetar duva u našoj zemlji može nas naterati da se zapitamo ko smo u sopstvenom životu. Žene koje čekaju često traže potvrdu da će druge žene odobriti njihov izbor kako bi mogle da ga odobre same sebi.

Sloun, uglađena vlasnica restorana, dozvoljava mužu da gleda kako se ona tuca s drugim muškarcima. Ponekad su dva para na krevetu, ali najčešće je gleda s drugim na snimku ili uživo. Sloun je prelepa. Dok njen muž gleda kako se ona tuca s drugima, okean za kojima mnogi žude penuša se ispred prozora spavaće sobe. Putem tumaraju kotsvoldske ovce boje ovsenih pahuljica. Kad sam prijateljici, koja se gabila *ménage à trois* zbog grupe svingera koju sam upoznala

u Klivlendu, ispričala za Sloun, zaključila je da njena priča otvara oči, da je nesputana i da se može saživeti s njom. A sposobnost poistovećivanja vodi nas saosećanju.

Razmišljam o svojoj majci koja je svakog dana dozvoljavala muškarcu da svršava dok je gleda i razmišljam o svim stvarima koje sam dozvoljavala da meni rade, ne baš toliko užasne, ali ne mnogo različite u velikom poretku stvari. Onda pomišljam na to koliko toga sam želela od muškaraca. Koliko tih želja je predstavljalo ono što sam želela od sebe, čak i od drugih žena; koliko je onoga što sam želela od ljubavnika poteklo od nečega što mi je bilo potrebno od rođene majke. Zato što, u mnogim pričama koje sam čula, žene imaju veću vlast nad drugim ženama nego muškarcima. Možemo naterati jedna drugu da se osetimo kao da smo ružno obučene, kao da smo kurve, nečiste, nevoljene, ružne. Na kraju se sve svodi na strah. Muškarcima mogu da nas uplaše, druge žene mogu da nas uplaše, a nekad se toliko brinemo zbog onoga što nas plaši da čekamo da doživimo orgazam kad ostanemo same. Pravimo se da želimo stvari koje ne želimo kako niko ne bi video da ne dobijamo ono što nam je potrebno.

Moja majka se nije plašila muškaraca. Ali jeste se bojala siromaštva. Ispričala mi je drugu priču; iako se ne sećam kako je došlo do toga, znam da mi nije rekla da sednem. Nije podelila priču uz krekeri i roze. Verovatno je na kuhinjskom stolu bila kutija *marlboro*, nijedan prozor nije bio otvoren, pas je stajao pored naših nogu i treptao zbog dima. Majka je možda brisala stakleni sto.

Priča je bila o surovom muškarcu s kojim se viđala pre nego što je upoznala mog oca. Majka je koristila nekoliko reči koje su me intrigirale i plašile. *Surov* je jedna od njih.

Odrasla je u velikom siromaštvu, piškila u šerpe i mazala pege mokraćom jer se pričalo da ona ublažava fleke. Živela je u jednoj sobi sa sestrom i roditeljima. Kišnica je prodirala kroz krov i kapala joj po licu dok spava. Dobila je tuberkulozu i provela gotovo dve godine u sanatorijumu. Niko je nije posetio jer niko nije mogao da priušti sebi put. Otac joj je bio alkoholičar koji je radio u vinogradima. Mlađi brat joj je umro pre prvog rođendana.

Napokon se izvukla, domogla se grada, ali neposredno pre toga, u čeljustima februara, majka joj se razbolela. Rak stomaka. Primili su je u mesnu bolnicu, odakle nije bilo povratka. Jedne noći je vejala mećava, ledena kiša tukla je po kaldrmi, a majka je bila s tim surovim muškarcem kad je saznala da joj majka umire i da neće dočekati jutro. Dok je surovi muškarac vozio svoju majku do bolnice po mećavi strahovito su se posvađali. Nije zalazila u pojedinosti, ali rekla je da je završila na šljunku, u dubokom snegu u tamnoj noći. Gledala je kako farovi nestaju. Nijedan drugi automobil nije se pojavio na zaleđenom drumu. Nije bila uz majku dok je umirala.

Dan-danas, nisam sigurna šta je surov značilo u tom kontekstu. Ne znam je li svoju majku pretukao ili ju je spopao seksualno. Uvek sam nagađala da u njenom svetu surovost podrazumeva nekakvu seksualnu pretnju. U mojim najmračnijim razmišljanjima pokušao je da se ogrebe za seks one noći dok joj je majka umirala. Zamislila sam kako pokušava da zagrije jedan komad nje. Ali ona se sećala straha od siromaštva, a ne tog surovog muškarca. Kako nije mogla da se odveze taksijem do bolnice. Kako nije mogla da uradi ništa. Kako nije imala sredstava.

Približno godinu dana nakon smrti mog oca, kad je već mogla da pregura dan bez plakanja, zamolila me je da joj

pokažem kako da koristi internet. Nikad u životu nije koristila kompjuter. Trebalo joj je nekoliko mučnih minuta da otkuca jednu rečenicu.

Samo mi kaži šta hoćeš, rekla sam posle celog dana pred ekranom. Obe smo bile frustrirane.

Ne mogu, odgovorila je. Moram to da uradim sama.

Šta? – pitala sam. Videla sam sve što ima, sve njene račune, beleške, čak i poruku koju je napisala rukom i namenila mi je za slučaj da iznenada umre.

Hoću da vidim nešto u vezi s jednim muškarcem, odgovorila je tiho. Muškarcem koga sam poznavala pre tvog oca.

Zapanjila sam se, čak sam bila povređena. Želela sam da majka zauvek ostane očeva udovica. Želela sam da moja slika o roditeljima ostane nedirnuta, čak i posle smrti, čak i po cenu majčine sreće. Nisam htela da znam bilo šta o majčinoj želji.

Taj treći muškarac, vlasnik velikog draguljarskog carstva, toliko ju je voleo da je otišao u crkvu ne bi li sprečio venčanje mojih roditelja. Pre mnogo godina poklonila mi je ogrlicu s rubinima i dijamantima. Izgledalo je kao da je poklanja kako se ne videlo koliko joj znači. Rekla sam joj da se sama snađe s kompjuterom, ali razbolela se pre nego što je uspela to da uradi.

Razmišljam o majčinoj seksualnosti i tome kako ju je povremeno koristila. Sitnice, kako se šminkala pre nego što bi izašla iz kuće ili otvorila vrata. To mi je uvek izgledalo kao snaga ili slabost, ali nikad kao samostalno srce koje kuca. Koliko li sam pogrešila.

Ipak, pitam se kako je jedna žena mogla da dozvoli da jedan muškarac toliko dugo masturbira iza njenih leđa. Pitam se je li plakala noću. Možda je čak plakala zbog usamljenog starca. Nijanse u želji otkrivaju istinu o tome ko smo u

najosetljivijim trenucima. Odlučila sam da ispitam vrelinu i žaoku ženske žudnje kako bi je muškarci i druge žene lakše razumeli pre nego što je osude. Svakodnevni trenuci u našem životu traju zauvek, govore nam ko smo, ko su naše komšinice i naše majke, kad marljivo mislimo da nam nisu ni slične. Ovo je priča o tri žene.

megi

Tog jutra se spremaš kao da ideš u rat. Tvoje ratničke boje su šminka. Neutralna, zadimljene oči. Debeo sloj maskare. Tamnoružičasto rumenilo i sjaj boje usana. Kosa ti je duga i blago uvijena.

Sama si naučila da se šminkaš i praviš frizure pred ogledalom dok su u pozadini svirali *Linkin park* i *Led cepelin*. Ti si od onih devojaka koje nagonski kapiraju konturisanje i važnost modnih detalja, koja ume da koristi šnale.

Nosiš čizme s povišenom petom, helanke i tanku majicu sličnu kimonu. Hoćeš da on zna kako više nema posla s detetom. Imaš dvadeset tri godine.

Naravno, priželjkuješ da te i dalje želi, da pati zbog onoga što je izgubio. Želiš da kasnije za trpezarijskim stolom razmišlja o osmehutoj kosti tvog kuka.

Pre šest godina, bila si mlađa, a on je voleo tvoje sitne šake. Tad su njegove šake lepršale u tebi. Mnogo toga se promeñnilo. Otac ti je mrtav. U avgustu je isekao vene na obližnjem groblju. Pričala si mu o svom ocu, o nevoljama s roditeljima. Znao je kako je jedno odlazilo da pokupi drugo iz kafane. Oboje pijani, ali jedno više od drugog. Sad misliš da će on

razumeti, kako brineš o kiši što dobuje po zemlji iznad tvog tate. Hoće li pokisnuti tamo dole i pitati se zašto si ga ostavila na hladnoći, u mraku, na pljusku? Zar smrt ne zasenjuje sve što se dešava u sudnici? Zar smrt ne zasenjuje sva druga sranja, čak i policajce i advokate? Zar nekako, negde, i dalje ne postojite samo vas dvoje?

Voziš se do okružnog suda u Kasu s bratom Dejvidom i usput delite nekoliko cigareta. Deo tvog mirisa je čista aroma kupke prožeta dimom. On je mrzeo kad pušiš, pa si lagala. Govorila si da tvoji roditelji puše i da je dim zarobljen u tvojoj kosi i vlaknima tamnoplavih dukserica s kapuljačom. U katoličkom odmaralištu si se zaklela da ćeš ostaviti cigarete zbog njega. On je zaslužio da te ima celu, uključujući delove koje nisi htela da daš.

Mogla si da tražiš da on danas ne dođe. Iako ima pravo, kako su advokati rekli, da bude prisutan. U svakom slučaju, jednim delom si želela da bude tu. Možda čak možeš da kažeš kako si otišla u policiju delom iz želje da ga nateraš da se ponovo pojavi. Zato što, kao što će se mnogi složiti – kad se ljubavnik povuče, odbija da se vidi s tobom, ne želi svoju četkicu za zube nazad, nisu mu potrebne patike za trčanje, ne odgovara na imejlove, odlazi da kupi drugi par patika za trčanje, recimo, zato što je to bolje nego da se suoči s tvojim bolom, jakim kao da si zarobljena u mišolovci, osećaš se da ti je neko zaledio unutrašnje organe. Toliko je hladno da ne možeš da dišeš. Šest godina te se klonio. Ali danas će doći, a doći će i na suđenje, tako da na neki način može da se kaže kako to radiš zato što ćeš ga tako videti još šest puta. To deluje suludo samo ako ne znaš kako neko može da te uništi svojim nestankom.

Brineš se da ćeš ga poželeti. Pitaš se je li njegova žena zabrinuta. Zamišljaš je kod kuće, otuđenu od dece, kako gleda na sat.

Parkiraš se i pališ još jednu cigaretu pre nego što uđeš. Napolju je oko tri stepena, ali lepo je pušiti na hladnoći. Fargo nekad deluje kao svež početak. Srebrni kamioni što jure auto-putem. Kamioni imaju utvrđena odredišta, koordinate kojih moraju da se drže. Samo su ti vozovi lepši, slobodniji. Udišeš i led ti ispunjava pluća.

Prva dolaziš do prostorije. Hvala bogu. Ti, Dejvid, tužilac Džon i pomoćnik tužioca Pol. Razmišljaš o njima po imenu, pa ih tako i oslovljavaš. Oni misle da prelaziš granicu. Oni zapravo ne zastupaju tebe, već državu Severnu Dakotu. Ne može se reći da ti čuvaju leđa. Pre se može reći da čuvaju tvoju senku.

Ulazi sudski reporter.

A onda ulazi On. Sa svojim advokatom, uglađenim drka-džijom po imenu Hoj.

Seda naspram tebe. Obukao se isto kao kad je dolazio u školu. Košulja, kravata i pantalone. Čudno je. Kao da si očekivala da će obući odelo. Nešto otmenije i ozbiljnije. U toj odeći deluje poznato. Pitaš se jesi li grešila sve ove godine. Protumačila si njegovo ćutanje kao ravnodušnost, ali možda se baš kao i ti davio u užasu koji nije od ovog sveta. Čula si da je dobio treće dete, a ti si zamišljala ljuljaške, njegovu ženu rumenog lica i kako su svi puni života dok si drhtala u ledenim kupkama prezira prema sebi. Ali on je možda umirao za to vreme. Nedostajala si mu. Osudio je sebe, poput pesnika, na decenije slomljenosti. Ljuljaška je zarđala. Ograda srednjeg staleža označava granice njegovog zatvora. Žena je zatvorski čuvar. A deca, pa... Ona su razlog; zbog njih je odlučio da ostane nesrećan, bez tebe.

Načas poželiš da ispružiš ruke, da mu sitnim šakama koje je voleo – Voli li ih sad? Kuda ljubav prema šakama odlazi kad umre? – obuhvatiš lice i kažeš: O, jebote, izvini što

sam te izdala. Bila sam strahovito povređena i ljuta, a ti si mi uzeo nekoliko godina života. Nije lepo što si to uradio, i sad sam ovde. Pogledaj me. Stavila sam ove ratničke boje, ali ispod toga sam puna ožiljaka, napaljena, umorna i volim te. Ugojila sam se trinaest kilograma. Nekoliko puta su me izbacili s faksa. Otac mi se upravo ubio. Pijem gomilu lekova, pogledaj mi u torbu, unutra je gomiletina. Ja sam devojka koja pije lekove za starice. Trebalo bi da se zabavljam s mlađićima kojima se dah oseća na travu, ali umesto toga potpuno sam se uživala u ulogu žrtve. Visim kao odrano lane u Gradu zabave. Nisi mi odgovorio na poruke.

Gotovo, gotovo posežeš za njim, koliko da bi se izvinila toliko i da bi ga zamolila da stara o tebi. Niko se ne brine o tebi onako kako znaš da on može. Niko ne sluša kao što te je on slušao. Sve one sate. Kao otac, kao muž, kao nastavnik i kao tvoj najbolji prijatelj.

On podiže pogled sa stola prema tebi. Oči su mu hladne, crne i mrtve. Sitni ahati, blistavi i strogi, stariji nego u tvom sećanju. U stvari, uopšte se ne sećaš tih očiju. Nekad su bile ispunjene ljubavlju, žudnjom. Usnama je usisavao tvoj jezik kao da želi da ga prisvoji.

Sada te mrzi. To je jasno. Dovala si ga ovamo, izvukla si ga iz ušuškanoj doma u kojem ima troje dece i ženu koja bi ga pratila i u grob. Izvukla si ga na vrašku januarsku bljuzgavicu, dovela ga u ovu oronulu prostoriju i teraš ga da potroši sve što je zaradio i svu ušteđevinu njegovih roditelja na ovog otmenog, neveselog advokata jer hoćeš da mu upropastiš život. Sve što je izgradio. Svaku igračku za učenje koju je uključio u bezvazdušnom prostranstvu u sedam ujutru. Prodao je jednu kuću i kupio drugu zbog tebe.

Trenutno u Severnoj Dakoti, Aron Knodel je „Nastavnik godine”; u čitavoj državi smatraju ga najboljim u njegovom

poslu. A šta si ti, čudakinja i skitnica, alkoholičarski porod, dete samoubice, devojka koja je i ranije bila sa starijim muškarcima i uvaljivala ih u nevolje, vojna lica, čestite Amerikance, a evo te ponovo, destruktivna bludnice, pokušavaš da uništiš Nastavnika godine. On oporo izdiše. Dah mu se oseća na jaja.

Još jedno je sasvim jasno – moraš da isključiš osećanja. Odmah. Ako to ne uradiš, možda nikad nećeš izaći odatle. Tražiš kraj svog srca i, neverovatno, nalaziš ga. Vrta ti se u glavi od zahvalnosti prema sebi i Bogu. Koliko dana ti se činilo da radiš pravu stvar? Danas je jedan od njih. Možda i jedini.

Mislila si da ćeš i dalje želeti da se kresneš s njim. Uhođila si ga u virtuelnom svetu. Danas to čak i nije uhođenje. Samo uključiš kompjuter i gulovi se ređaju. Ne možeš da izbegneš poslušne objave u lokalnim novinama. Ili će Fejsbuk da reklamira radnju u kojoj je tvoj bivši ljubavnik kupio rukavice. Treperila si zbog skorašnjih fotografija i bridela si od ranije požude. Ali sad dok sediš tu, nema ničega. Njegove uske, tanke usne. Njegov loš ten. Usne mu nisu senzualne, već ispucale i odvrćaju pažnju. Izgleda bolešljivo, kao da se hranio mafinima, pio kafu i koka-kolu dok je sedeo u sute-renu u kojem duva promaja i mrštio se na zid.

„Dobro jutro“, kaže njegov advokat, Hoj, grozota s uvijeknim brkovima kao u čarobnjaka. Pobrinuo se da kaže novinarima da je njegov klijent prošao test na poligrafu, iako mu je tužilac rekao kako je mala verovatnoća da će sud to uvažiti.

Vidiš osudu u Hojovim brkovima. On je od onih ljudi zbog kojih se osećaš kao neškolorovana propalica sa automobilom koji neće da upali ovakvim hladnim jutrima.

Počinje: Možete li da kažete svoje puno ime za zapisnik?

Sudski zapisničar udara po tastaturi, tvoj brat Dejvid diše ujednačeno s tobom dok naglas govoriš svoje puno ime. Kažeš, Megi Mej Vilken. Zabacuješ dugačku, pažljivo friziranu kosu.

Prva pitanja trebalo bi da te opuste, a da to ne shvatiš. Hoj te ispituje o vremenu koje si provela sa sestrom Melijom u Vašingtonu. Melija i njen muž Dejn, koji je vojno lice – to su rođaci koje si posetila na Havajima – ali on priča o vremenu kad su živeli u Vašingtonu. To je bilo posle Arona. Tvoj život može tako da se podeli. Pre Arona i Posle Arona. Može da se podeli i na vreme pre očevog samoubistva i posle njega, ali ako ćemo pravo, Aron je bio okidač za sve.

Pita te za sajt za upoznavanje *MoreMogućnosti*. Preko njega si upoznala nekoliko tipova dok si bila u Vašingtonu. Ali ovaj advokat to predstavlja kao da si prodavala telo za nekoliko piva. Znaš da muškarci kao što je on imaju moć da pišu zakone po kojima živiš. Muškarci koji pričaju kao da su sajтови za upoznavanje isto što i oglasi za prostituciju. Kao da si devojka koja fotografiše svoje lice koje joj izviruje između butina.

Jesi upoznala nekoliko mladića s tog sajta i svi su bili propalice. Bilo je tužno i nisi spavala ni sa jednim, pa čak ni uživala u piću s njima. Stidela si se. To je bilo pre nego što su ljudi počeli da kače fotke na *Instagramu* kako bi izazvali zavist. To je bilo rano, sporo vreme novog doba. Hoj te pita i za sajt čije ime ne ume ni da izgovori. Pitaš: Šta je to? On odgovara: Ne znam, ali jeste li išli na taj sajt? Odgovaraš: Nisam, ne znam šta je to. A ne znaš ni ti, drkadžijo, misliš u sebi. Ali zbog te njegove formalnosti bojiš se da mu se suprotstaviš. Kladiš se da su njegova žena i deca naučili da ga redovno lažu kako bi izbegli razdiruću kritiku koja može da pokida dušu.

Pita za tvoje svađe s ocem. S tvojim dragim pokojnim ocem, pod zemljom i kišom. U to vreme ste se često svađali, što i govoriš. Zbog čega ste se svađali, pita Hoj. Zbog svega, odgovaraš. Ne ustežeš se, ne misleći o tome šta to znači ili šta će oni pomisliti.

Pita za tvoju braću i sestre, koji su svi rano otišli iz porodičnog doma. Tad to nisi znala, da to spada u utvrđivanje činjenica. Da grade slučaj protiv tebe na osnovu tvojih reči. Da pokažu koliko si jadna. Kakva si raspuštena devojka možda bila. Visila si na svim tim sajtovima za upoznavanje, imala toliko braće i sestara; roditelji su ti bili pijandure koje su napravile svu tu decu pa pustili da se raštrkaju po zemlji, da prave nevolje i prenose ih kao talase u nove države. Ti ne stanuješ u lepom delu Vest Farga, već u ružnom za razliku od gospodina Knodela, „Nastavnika godine u Severnoj Dakoti”, koji živi u lepoj kući neutralne boje s uredno složenim crevom za vodu i travom koju niko ne zaboravlja da zalije.

Gledaš ga dok to traje. I razmišljaš o onim danima. I pitaš se, šta da je vreme stalo? Tad bi još bila u tim trenucima. Kad je sve bilo čisto i svi su bili živi. Šta da su tvoje šake i njegove šake i dalje prijatelji? Hoj kaže, Nagovestili ste da ste bili bliski s gospodinom Knodelom i pre treće godine srednje škole?

Tako je, odgovaraš.

Kako je došlo do toga?, pita Hoj.

Naprežeš mozak da smisliš kako da odgovoriš. U sebi zaptvaraš oči. I tek tako, tamo si. Izašla si iz crne smrti sadašnjice i vratila se u svojevrsni raj prošlosti.

Megina sudbina stigla je jednog dana bez fanfara. Došla je pritajeno, kao i sve ostalo na ovom svetu što ima moć da te uništi.

Samo je čula za njega. Nekoliko devojaka je pričalo o tome kako je opasan frajer. Zalizane tamne kose s malim čuperkom napred, kao da je gelom namešten da stalno salutira. Šarmantne tamne oči. Nastavnik zbog kog želiš da ideš u školu, čak i hladnim jutrom u Severnoj Dakoti. Njegovo ime se šaputalo po hodnicima i izazivalo mnogo uzbuđenja.

Nastavnik Knodel.

Megi nije od onih koji veruju tuđem sudu o nečijoj privlačnosti. Niti je htela da se povinuje popularnom mišljenju kako bi se uklopila. Prijatelji govore da je poznata po stavu „što na um, to na drum“. Smeju se zbog toga, ali potajno im je drago što je na njihovoj strani. Ona je devojka koja će otvoreno da kaže mladiću kako neće da izađu na vazduh pa je bolje da je to i ne pita.

Konačno, tog dana između drugog i trećeg časa, mimoišla se s njim u hodniku. Nosio je kaki pantalone, košulju i kravatu. Trenutak nije bio za padanje u nesvest. Retko je tako kad upoznaš sledeću veoma važnu ličnost u svom životu. Rekla je drugaricama: Pa da, sladak je, ali svakako nije onako dobar frajer kao što se priča.

Nema mnogo nastavnika koji su dobri frajeri. Zapravo, nema nijednog. Samo su još dvojica nastavnika mladi, gospodin Marfi i gospodin Krink. Zajedno s Knodelom, oni su tri amigosa. Pored toga što se druže, bliski su sa učenicima i razmenjuju SMS-ove s njima, pogotovo sa onima kojima predaju; Marfi i Knodel vode učenički kongres, Krink i Knodel debatni tim. Posle škole vise u restoranima u kojima se održavaju degustacije piva. *Spitfajer bar i gril. Eplbi. TGI Frajdej.* Gledaju utakmice i popiju nekoliko piva. Za vreme škole, jedu momački ručak, kako to zovu, u Knodelovom kabinetu. Između velikih zalogaja sendviča, pričaju kakve bi fudbalske timove sastavili.